

Teema	Toimenpiteen kuvaus	Tehtävän kuvaus	Status	Päävastuutaho
Liikenne	Kaupunkiorganisaatio on aktiivisesti mukana kehittämässä seudullista julkista liikennettä yhteistyössä alueen kuntien kanssa. Julkinen liikenne kehittyi vähäpäästöisemmäksi ja eri vaihtoehdot verkon katvealueiden saavutettavuuden parantamiseksi selvitetään. Julkiseen liikenteeseen luetaan Fölibussien lisäksi mm. föllarit, kutsutaksi ja junaliikenne.	Föli-alueella tehtiin yhteensä 26,6 miljoonaa bussimatkaa vuonna 2024. Tammi-marraskuun matkamäärä oli 24,3 miljoonaa mikä on 4 % enemmän verrattuna vuoteen 2023, ja 1 % enemmän verrattuna vuoteen 2019. Koko vuoden matkamäärä nousi vuodesta 2023 5%. Matkamäärien nousua voivat selittää alueen asukasluvun kasvu sekä lähimaksun käyttöönotto, joka helpottaa yksittäisten matkojen maksamista. Myös Fölin markkinointiin on panostettu ja Raisiolla on meneillään Föli-kampanja Raisio tiedottaa -lehdessä.	Valmis	Kunnallistekniset palvelut
	Kaupungille tehdään kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma. Ohjelman avulla kävelyn ja pyöräilyn kehittämiskohteet tunnistetaan ja parantaminen voidaan toteuttaa suunnitelmallisesti.	Raision Kävelyn ja pyöräiliikenteen edistämishjelma laadittiin vuoden 2023 aikana ja valtuusto hyväksyi sen kokouksessaan 5.2.2024. Ohjelmassa on laadittu tavoitteet kävelyn ja pyöräiliikenteen edistämiseksi ja määritelty 23 toimenpidettä tavoitteisiin pääsemiseksi. Toimenpiteiden lisäksi ohjelmassa on laadittu kävelyn ja pyöräiliikenteen tavoiteverkot ohjaamaan pitkän aikavälin suunnittelua ja rakentamista. Ohjelman laatimiseen on osallistettu kaupungin päättäjiä, asukkaita ja eri toimijoita ja sidosryhmiä haastattelujen, työpajojen ja kyselyjen avulla. Työn toteutuksesta vastasi kaupungin, ELY-keskuksen ja Valonian asiantuntijoista koostuva työryhmä yhdessä Movili Oy:n kestävän liikkumisen asiantuntijoiden kanssa. Ohjelman tavoitteiden toteutumista seurataan kaupungin kävelyn ja pyöräilyn työryhmässä vuosittain.	Valmis	Kunnallistekniset palvelut
	Polkupyöräilyä pysäköintimahdollisuuksia ja kävelyn ja pyöräilyn viitoitusta kehitetään.	Raision kaupunki on saanut 25 700 € Liikenne- ja viestintäministeriö Traficom investointiavustusta pyöräpysäköinnin kehittämiseen Harrastuspaikkojen ja koulujen pyöräpysäköinnin parantaminen -nimiselle hankkeelle. Hankkeessa Kaanaan-, Ihalan- ja Kuloisten tekonurmikenttien yhteyteen hankittiin yhteensä 96 runkolukittavaa pyöräpysäköintipaikkaa syksyllä 2024. Vuoden 2025 aikana hankitaan runkolukituksen mahdollistavia telineitä Kerttulan ja Tahvion kouluille.	Kesken	Kunnallistekniset palvelut
		Kaupunki on lisännyt runkolukituksen mahdollistavia pyörätelineitä joukkoliikenteen pysäkkien yhteyteen kulkumuotojen yhdistämisen helpottamiseksi. Telineitä on lisätty myös Kerttulan liikuntakeskukseen.	Valmis	Kunnallistekniset palvelut
	Kaupungin ajoneuvokantaa uudistettaessa ja kuljetuspalveluiden hankinnoissa huomioidaan puhtaisten ajoneuvojen lain (740/2021) vaatimukset ajoneuvojen vähäpäästöisyydestä ja energiatehokkuudesta.	Raision kaupunki hyödyntää kuljetuspalveluja ruokakuljetuksissa yksiköiden välillä. Ruokapalvelujen käyttämien kuljetuspalvelujen toteuttamisessa käytettävien ajoneuvojen tulee täyttää vähintään Euro6-päästöluokan vaatimukset.	Valmis	Kunnallistekniset palvelut
	Vuonna 2030 90 % kaupungin ajoneuvoissa käytettävästä polttoaineesta on uusiutuvaa tai biopohjaista.	Kaupungin vahtimestarien käyttöön tulee syksystä 2024 alkaen kaupunkiorganisaation ensimmäinen oma sähköauto.	Valmis	Kunnallistekniset palvelut
	Ajoneuvoresurssien käyttöä tehostetaan yhteiskäytöllä.	Raision kaupunki aloittaa keväällä 2024 yhteiskäyttöautojen pilottihankkeen, jossa otetaan käyttöön kaksi yhteiskäyttöistä hybridautoa. Autot on tarkoitettu tarkastuksia ja asiakaskäyntejä tekevien viranhaltijoiden käyttöön.	Kesken	Toimialajohtajat
	Kaupungin henkilöstölle tarjotaan mahdollisuus työsuohdepyörään ja työsuohdematkalippuun.	Kaupungin yksiköillä on käytössään yhteisiä Föli-kortteja, joita työntekijät voivat lainata työpäivän aikana tehtävien työtehtäviin liittyvien matkojen tekemiseen.	Valmis	Henkilöstöpalvelut

Kaupungissa edistetään ja ylläpidetään sähköisiä kokouksia ja etätyömahdollisuuksia.	Henkilöstölle ei toistaiseksi ole tarjolla työsuhdematkalippua. Kaupungin henkilöstöllä on mahdollisuus työsuhdetöihin. Raision kaupunki tarjoaa joustavan etätyömahdollisuuden kaikille työntekijöilleen, joiden tehtävissä se on mahdollista. Etätyöstä tehdään etätyösopimus esihenkilön kanssa.	Kesken Valmis Valmis	Henkilöstöpalvelut Henkilöstöpalvelut Päätöksentekopalvelut
Pysäköintialueiden latausmahdollisuuksien kehittäminen (mm. laki koskien sähköajoneuvojen latauspisteitä (733/2020))	Kaupungin IT-ympäristö mahdollistaa sähköiset kokoukset ja etäosallistumisen muiden organisaatioiden järjestämiin tapahtumiin, joissa on etäyhteyksimahdollisuus. Raision kaupunki rakennuttaa valittujen omistamiensa kiinteistöjen parkkialueille sähköautojen latausverkostoa vuosien 2023 ja 2024 aikana.	Valmis Valmis	Päätöksentekopalvelut Tilapalvelut
Viestitään kestävästä liikkumisesta edustavien käytännön esimerkein. Osallistutaan ja järjestetään kestävästä liikkumisesta liittyviä tapahtumia ja tempauksia.	Raision kaupunki on liittynyt Fiksusti kouluun -verkostoon keväällä 2023.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
	Raisio on vuosittain mukana Liikkuen läpi vuoden -kampanjakokonaisuudessa: Liiku Talvella 10.1.-30.3.2024, Haastepöytä 1.5.-31.8.2024, Liiku Syksyllä 1.9.-30.11.2024. Tavoitteena on kannustaa kaiken ikäisiä ja -tasoisia liikkujia liikkumaan ja merkitsemään suorituksensa mobiilisovellukseen tai paperiseen suorituskorttiin. Osallistujien kesken arvotaan palkintoja.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
	Raisio osallistui Liikkujan viikkoon 16.-22.9.2023. Viikon ohjelmaan kuului mm. liikuntapalvelujen järjestämä rastirata kaupungin henkilöstölle ja alueen yrityksille suunnattu info työsuhdetöihin -käytöstä uusien pyörähuoltopisteiden käytöstä julkaistiin video kaupungin somessa teema nostettiin esille perheille suunnatuissa liikuntatapahtumissa kannustamalla saapumaan lihasvoimin.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
	Raisio on mukana Liikkujan viikolla 16.-22.9.2024. Liikkujan viikon tavoitteena on kannustaa ihmisiä pohtimaan liikkumistottumuksiaan ja niiden vaikutuksia ympäristöön ja terveyteen. Viikon aikana nostamme viestinnässämme esiin toimia, joilla kaupunki parantaa kestävästä liikkumisesta olosuhteita ja kannustamme asukkaita liikkumaan lihasvoimin. Liikkujan viikolla aloitamme myös uuden Yksi matka viikossa -kampanjan, joka toteutetaan yhteistyössä Valonian ja muiden Varsinais-Suomalaisten kuntien kanssa.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
	Raisio oli mukana Pyöräilyviikolla 3.-12.5.2024. Viikon teemana oli liikenneturva. Raision järjestämään ohjelmaan kuului: Valokuvakilpailu, jossa osallistujia pyydettiin ottamaan kuva lempi pyöräilyreitistään varrelta Raisiosta ja julkaisemaan se Instagramissa. Osallistujien kesken arvottiin kaksi polkupyörän lukkoa. Ihalan koulu 6E-luokka teki pyöräilyturvaa käsitteleviä videoita, jotka julkaistiin kaupungin Instagramissa ja Facebookissa. Viestimme runkolukituksen mahdollistavien pyörätilojen yhteyteen lisätyistä kylteistä. Otimme vastaan Pyöräilykuntien verkoston Pyöräily-ystävällinen työpaikka -tunnuksen Pyörällä töihin -päivänä 7.5. Pyörällä töihin tulleiden kaupungin työntekijöiden kesken arvottiin Pyörällä töihin -päivänä lounaslippu ja pieniä esinepalkintoja.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
	Raisiolle myönnettiin Pyöräilyviikolla 2024 Pyöräilykuntien verkoston Pyöräily-ystävällinen työpaikka -tunnus. Raisio oli kolmen ensimmäisen tunnuksen saaneen työnantajan joukossa ensimmäinen kuntatyönantaja, jolle tunnus myönnettiin. Tunnuksessa on kolme tasoa ja se perustuu jatkuvaan kehittämiseen. Raisio täyttää tunnuksen ensimmäisen tason kriteerit, mutta jo myös osan toisen ja kolmannen tason kriteereistä.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä

		Raisio on mukana Yksi matka viikossa -kampanjassa. Kampanjan aikana haastamme kaupungin asukkaita liikkumaan kestävämmiin ja terveellisempiin -yhden matkan viikossa. Kampanja toteutetaan yhdessä Valonian ja muiden Varsinais-Suomalaisten kuntien kanssa.	Kesken	Kestävä Raisio -työryhmä
	Annetaan kaupunkilaisille vaikutusmahdollisuuksia kestävästi liikkumisen kehittämiseen ja kerätään tietoa julkisen- ja kevyen liikenteen näkökulmista.	Raisiolle laadittiin vuoden 2023 aika Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelma, jonka valmistelun aikana kaupungin asukkaita, päättäjiä ja muita toimijoita ja sidosryhmiä osallistettiin työhön monipuolisesti kyselyjen, työpajojen ja haastattelujen muodossa.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
Energia	Kaupunki käyttää pelkästään CO2-vapaata sähköä.	Kaupunki käyttää vain CO2-vapaata sähköä. Tämänhetkinen sähkösopimus on voimassa vuoden 2025 loppuun asti.	Valmis	Kunnallistekniset palvelut
	Kaupunki seuraa järjestelmällisesti omaa energiankulutustaan ja tunnistaa ja toteuttaa potentiaalisimmat energiatehokkuustoimet.	Raision kaupungin tilapalvelut käyttää huoltokirjaa kiinteistöjen energiankulutusten seurantaan. Huoltokirjaa kehitetään jatkuvasti ja viimeisimpänä toimenpiteenä 2023 otettiin käyttöön kiinteistöjen ominaiskulutustietojen seuranta.	Valmis	Tilapalvelut
		Raision jäähallien kylmäkontti uusittiin 2024. Uuden kylmäkontin ansiosta voidaan säästää jopa 50% hallien energiankulutuksesta entiseen verrattuna.	Valmis	Tilapalvelut
		Raision museo Harkko on ollut mukana Varsinais-Suomen museoiden ilmastolupaushankkeessa 2022-2023. Hanke on 13 ammatillisen museon yhteishanke, jonka tavoitteena on kehittää museoiden toimintaa ekologisen kestävyden näkökulmasta. Jokainen hankkeeseen osallistuva museo sitoutui toteuttamaan vuoden 2023 loppuun mennessä toimenpiteen, jolla on myönteinen ilmasto- tai ympäristövaikutus. Ilmastolupaushankkeen osatoteutuksena Raision museo Harkon uusien tilojen valaistusjärjestelmän hankinnassa pyrittiin energiatehokkuuteen. Valitussa järjestelmässä valaisimet ovat led-valaisimia, joiden tehoa voidaan säätää helposti ja monipuolisesti tabletilla olevalla sovelluksella. Tavoitteena valaistukseen kuluvan energian säästäminen.	Valmis	Tilapalvelut
	Kiinteistöjen peruskorjauksien yhteydessä parannetaan kiinteistöjen energiatehokkuutta ja selvitetään uusiutuvan energian mahdollisuudet kohteessa.	Raision kaupunki rakennuttaa vuoden 2023 aikana kolmeen kaupungin omistamaan kiinteistöön aurinkosähköjärjestelmät. Näiden kohteiden yhteenlaskettu aurinkopaneeleista saatava nimellisteho on 195 kWp.	Valmis	Tilapalvelut
		Raision kaupunki toteuttaa omistamissaan sähkölämmitteisissä kiinteistöissä ilmalämpöpumppujen asennuksia jotka vähentävät suoran sähkölämmityksen tarvetta.	Kesken	Tilapalvelut
		Raision kaupunki toteuttaa omistamissaan kiinteistöissä sisä- ja ulkovalaistuksen korvaamista nykyisistä loisteputkista energiatehokkaisiin led-valoihin.	Kesken	Tilapalvelut
		Raision kaupunki toteuttaa kaupungintalolla vesikalusteiden uusimisia joilla saadaan pienennettyä kiinteistön vedenkulutusta.	Kesken	Tilapalvelut

	Katu- ja ulkovalaistuksen energiatehokkuutta ja sääntömahdollisuuksia parannetaan lisäämällä LED-valojen määrää. Katu- ja ulkovalaistuksen energiankulutus laskee 50 % vuoden 2015 tasosta vuoteen 2030 mennessä.	Kuloisten tekonurmikentälle rakennettiin neljä valaisinpylvästä (aikaisemman kahden sijasta) ja niihin asennettiin uudet LED-valaisimet Easy led –ohjausjärjestelmällä Easy Magic M on langaton ohjaus. Ohjaus toimii älykkäästi painonapilla sisältäen himmennysprofiiliin nappia painettaessa. Valaistus syttyy 60 minuutin ajaksi. Valaistus himmenee 30% 20 minuutin ajaksi, jonka jälkeen sammuu, mikäli nappia ei paineta uudestaan. Valaisimien teho 75 luxia. Vastaava järjestelmä on toteutettu lhalan tehonurmikentälle sekä Kaanaan tekonurmikentälle. Myös Kerttulan koulun hiikkakentälle vaihdettiin LED-valaisimet.	Valmis	Kunnallistekniset palvelut
	Selvitetään alueen pientalojen öljylämmitystilanne.	Raision pientalojen öljylämmitystilannetta ja mahdollisuuksia vähäpäästöisempiin lämmitysmuotoihin siirtymiseksi selvitettiin Turun ammattikorkeakoulun 2022 valmistuneessa opinnäytetyössä.Työ tehtiin Raision kaupungin toimeksiantona osana Ilmastosuunnitelmasta tekoihin -hanketta. Opinnäytetyö on ladattavissa Theseuksessa.	Valmis	Rakennusvalvontapalvelut
	Kannustetaan asukkaita luopumaan öljylämmityksestä viestimällä saatavilla olevista tuista ja tarjoamalla energianeuvontaa.	Valonia ja Turun ammattikorkeakoulu järjestivät yhteistyössä Tulevaisuuden kestävä Raisio- hankkeen kanssa Aurinkosähköä taloyhtiön infotilaisuuden Raision kaupungintalolla 10.10.2023.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
	Uusissa kiinteistöissä osa energiasta tuotetaan uusiutuvalla energian (esim. maalämpö, lämpöpumppu ja aurinkosähkö).	Tiedonpuiston yhtenäiskoulun enrgiantuotanto toteutetaan hybridijärjestelmänä joka koostuu aurinkosähköstä, maalämmöstä, maakylmästä sekä kaukolämmöstä.	Kesken	Tilapalvelut
		Kohteesta riippuen lämmitys järjestetään kaupungin uudiskohteissa joko Turku Energian kaukolämmön ja lähijäähdytyksen tai maalämmön ja -jäähdytyksen yhdistelmänä. Järjestelmien kuluttama sähkö on kaupungin tekemän sähkösopimuksen mukaan hiilineutraalia. Aurinkosähköjärjestelmiä on tavoitteena sijoittaa uusiin kohteisiin niin, että vuotuinen tuotantomäärä vastaa noin 12 % sähkön vuosikulutuksesta. Tavoitteen toteuttamisen mahdollisuudet vaihtelevat rakennuspaikan mukaan tapauskohtaisesti.	Kesken	Tilapalvelut
	Kaupunki viestii uusiutuvan energian mahdollisuuksista ja niihin kohdistuvista tuista asukkaille ja yrityksille.	Valonia järjesti yhteistyössä Raision kaupungin ilmastohankkeen "Tulevaisuuden kestävä Raisio" kanssa Aurinkosähköä taloyhtiön -infotilaisuuden Raision kaupungintalolla. Tilaisuus oli maksuton ja avoin kaikille.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
Ympäristökasvatus ja tiedon lisääminen	Kaupungille luodaan järjestelmä kestävyystoimien seurantaa ja vuosittaista raportointia varten vuoden 2023 aikana. Kehitetään yhteistyötä yritysten kanssa, kaupunki toimii yritysten tukena ilmastotyössä.	Raision Ympäristövahti otettiin käyttöön 21.11.2023. Ympäristövahdissa jokainen voi seurata kaupungin Ympäristöohjelman toimenpiteiden toteuttamista ja päästötilanteen kehittymistä ajantasaisesti. Ympäristövahti-järjestelmä toteutettiin yhteistyössä Forward Forever Oy:n kanssa. Kaupunki järjesti yrityksille, järjestöille ja muille organisaatioille kyselyn siitä, miten kaupunki voisi tukea niitä ilmastotyön kehittämisessä. Kysely oli auki 1.9. - 31.10.2023 ja sitä levitettiin kaupungin verkkosivujen, sosiaalisen median ja yrityksille suunnatun uutiskirjeen kautta. Vastauksia saatiin tällä kertaa vain viisi, joten tuloksia ei voitu hyödyntää työn suunnittelussa. Kysely uusitaan mahdollisuuksien mukaan myöhemmin.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
		Raisiolaisille yrityksille järjestettiin ilmasto- ja ympäristöteemainen aamukahvitilaisuus 14.9.2023. Tilaisuudessa puhujina olivat Raision kaupungin ilmastokoordinaattori ja Turun ammattikorkeakoulun edustajat.	Valmis	Yritysasiamies
	Kehitetään hankeosaamista kestävyysliittyvien hankkeiden rahoituksen turvaamiseksi.	Raision kaupungin ensimmäinen ilmastohanke "Ilmastosuunnitelmasta tekoihin" sai Ympäristöministeriön rahoituksen ajalle 1.5.2021 - 30.11.2022.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä

	Raision kaupunki toteutti Ympäristöministeriön rahoittaman Tulevaisuuden kestävä Raisio -hankkeen 1.12.2022 - 30.4.2023. Hankkeessa jatkettiin edeltävän ilmastohankkeen aikana aloitettua ilmastojohtamisen kehittämistä ja otettiin käyttöön Ympäristövahti. Kaupunkiorganisaation sisäisiä kiertotalouden käytäntöjä kehitettiin ja asukkaita osallistettiin ilmastotyöhön järjestämällä infotilaisuuksia, viestintäkampanjoita ja tapahtumia.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
Poikkihallinnollinen ilmastotyöryhmä jatkaa toimintaansa kaupungissa.	Ilmastotyöryhmä kokoontui viisi kertaa vuoden 2023 aikana. Lisäksi työryhmän jäsenet osallistuvat uuteen poikkihallinnolliseen Kestävä Raisio -työryhmän, jossa käsitellään teemoja, joiden hallintaan ja kehittämiseen tarvitaan moniammatillista osaamista. Kestävä Raisio -työryhmän ensimmäinen kokous oli toukokuussa 2023 ja kokouksia pidettiin vuoden aikana neljä.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
	Raision ilmastotyöryhmä kokoontui kaksi kertaa vuonna 2024. Lisäksi työryhmä on mukana Kestävä Raisio -foorumien kokouksissa, joita järjestettiin kolme vuoden 2024 aikana.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
Kehitetään ilmasto- ja kestävyysosaamista perusopetuksessa seudullisella yhteistyöllä toteuttamalla KEKÄLE –hanketta.	Kestävät käytänteet lentoon kunnissa (KEKÄLE) -hankkeessa tuotettiin kestävyyskasvatuksen oppimateriaalikonaisuus perusopetukseen. Materiaalit sisältävät tehtävämalleja jokaiseen oppiaineeseen vuosiluokittain jaoteltuna, sekä tietoa kestävyyskasvatuksen edistämisestä kouluissa. Lisäksi hankekoordinaattori veti hankealueen kouluilla 191 kestävyyskasvatustyöpajaa eri teemoista (kestävä liikkuminen, ilmastoystävällinen ruoka, kierrätys, ympäristötutkimus) ja vieraili 40 opettajakokouksessa esittelemässä hanketyötä. Hankkeessa tuotetut materiaalit ja hankkeen aikana hankitut lainalaitteet jäävät koulujen käyttöön myös hankkeen jälkeen. Kuntien välinen keskustelu jatkuu Varsinais-Suomen ympäristökasvatusverkostossa, jota koordinoi Valonia. Myös sivistystoimen johtoa eri kunnissa on tiedotettu ja opettajille järjestetty koulutuksia opetustyön tueksi.	Valmis	Opetuspalvelut
	Syyslukukauden 2024 ajan Raisiossa on toiminut Myytinmurtajat -hanke, joka edistää ilmastoystävällistä kouluruokailua. Tavoitteena on ollut saada oppilaat maistamaan ilmastoystävällisiä ruokia rohkeasti ja tutustumaan uusiin makuihin. Myytinmurtajat-hankkeen perintönä Raision kouluille jää käyttöön Makukoulupaketit tehtävähajoneen. Lisäksi Myytinmurtajien oppimateriaalit ovat opettajien saatavilla KEKÄLE-hankkeen verkkosivustolla. Ruokapalveluiden kanssa yhteistyössä toteutetussa ruokaraatitoiminnassa testattiin ja valittiin kolme uutta ilmastoystävällistä kasvisruokaa pysyvästi koulujen ruokalistoilta.	Valmis	Opetuspalvelut
Vahvistetaan tiedolla johtamista lisäämällä tietoa kaupungin ja alueen toimijoiden suorista ja epäsuorista kasvihuonekaasupäästöistä.	Kaupunki perusti keväällä 2023 poikkihallinnollisen Kestävä Raisio -työryhmän, jossa käsitellään moniammatillista osaamista vaativia teemoja. Työryhmä kokoontuu neljä-viisi kertaa vuodessa ja sen jäseninä ovat kaupungin johtoryhmän jäsenet ja kaupungin toimialojen johtajia ja asiantuntijoita. Kokousten valmistelusta vastaavat ilmasto-, hyvinvointi- ja kotoutumiskoordinaattorit.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
	Raision museo Harkko on ollut mukana Varsinais-Suomen museoiden ilmastolupaus –hankkeessa vuosina 2022- 2023. Hankkeen osatoteutuksena toteutetun näyttelyn hiilijalanjäljen laskennan tavoitteena oli selvittää museon näyttelytoiminnan ilmastovaikutuksia. Näyttelyksi valikoitui Luovuuden lähteillä -näyttely. Hiilijalanjäljen laski Carbon Wise Oy GHG-protokollan mukaisesti museon antamien tietojen pohjalta. Tulosten pohjalta voidaan näyttelytoimintaa kehittää ilmastoystävällisemmäksi.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä

Asukkaille ja muille sidosryhmille järjestetään kestävyysaiheisia tilaisuuksia ja viestintää.	Raision kaupunki on kaupunginhallituksen päätöksellä uusinnut Itämerihaasteen sitoumuksensa kaudelle 2024-2028. Itämerihaasteen vastaanottamisella kaupunki sitoutuu edistämään Itämeren tilan parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä sitoumuskaudella. Kaupunginhallituksen päätös ja Raision toimenpiteet Itämeren tilan parantamiseksi ovat luettavissa Dynasty-tietopalvelussa kaupungin sivuilla.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
	Kirjaston ympäristöaiheiset tapahtumat: Mistä kotitaloudet saavat energiaa tulevaisuudessa? -luento 25.1.2023 Miten lähiavaruutta voidaan kehittää kestävästi? -luento 15.3.2023 Lasten teemalauantai Ötököitä ja kestävää kehitystä -teemalla 15.4.2023 Luonnonkosmetiikkapaja 8.5.2023 Lasten teemalauantai Puutarha, retkeily ja luontoteemoilla 6.5.2023 Parsintapaja 11.10.2023 Lasten teemalauantai: Puutarhapäivä 4.5.2024	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
Kouluissa ja päiväkodeissa kehitetään mahdollisuuksia käsitellä kestävyysteemoja eri oppiaineissa ja kannustetaan opettajia mukaan alueelliseen ympäristökasvatusverkostoon.	Vuoden 2023 asukasbudjettiäänestyksessä ohjattiin 500 € kouluille ja varhaiskasvatuksen yksiköille hankittavien linnunpönttöjen ostoon. Linnunpönttöjä saatiin 35 kappaletta ja ne toimitettiin kiinnostuksensa ilmoittaneille koulu- ja varhaiskasvatusryhmille keväällä 2024. Oppilaat pääsevät opettajien johdolla tarkkailemaan pöntöissä asuvia lintuja ja harjoittelemaan pönttöjen huoltoa.	Valmis	Sivistys- ja vapaa-aikatoimiala
Tuodaan kiertotalous osaksi kaupungin ilmastotyötä ja ohjataan henkilöstöä ja asukkaita ympäristöohjelman mukaiseen elämään mm. toteuttamalla Tulevaisuuden kestävä Raisio – hanketta.	Kirjaston ja kaupungintalon auloissa on kirjojen vaihtopisteet, joihin voi tuoda itselle tarpeettomia, hyväkuntoisia kirjoja ja napata samalla mukaan uusia kirjoja.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
	Raision kaupunki osallistui kansalliseen Siivouspäivä -tapahtumaan järjestämällä kirpputoritapahtuman Raision torilla ja vaatevaihto ja -kunnostuspisteen kirjastossa. Kirpputorin lisäksi torilla oli Lounais-Suomen jätehuollon Pop Up -vastaanottoasema ja Suomen ukrainalaisten järjestämä puffet, kasvomaalausta lapsille ja lasten tanssiesitys.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
	Raision kaupunki osallistui kansalliseen Siivouspäivä -tapahtumaan järjestämällä kirpputoritapahtuman Raision torilla. Tapahtumassa oli myös Lounais-Suomen jätehuollon Pop Up -vastaanottoasema ja kierrätysneuvoja, ja Tasalan kamarilla oli vaihtopiste, jossa sai vaihtaa vaatteita, leluja ja kasvien pistokkaita.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
Kartoitetaan ja kehitetään kiertotalouden olosuhteita yhteistyössä alueen sidosryhmien kanssa.	Kaupungilla on tavoitteena avata kierrätyskeskus uudelleenkäyttökelpoisen tavaran myyntiä ja kierrätettäväksi tai uudelleenkäytettäväksi tuotavien tuotteiden vastaanottoa varten. Mahdollisuuksia kiertotalouskeskuksen toiminnan käynnistämiseksi ja kehittämiseksi selvitetään yhteistyössä Lounais-Suomen jätehuollon, Kauppakeskus Myllyn ja Turun Ekotorin kanssa.	Kesken	Kestävä Raisio -työryhmä
Kaupunki järjestää erilaisia kampanjoita energian säästämiseksi, ruoan hiilijalanjäljen pienentämiseksi jne.	Raisio osallistui Energiansäästöviikkoon 9.-15.10.2023 viestimällä aiheesta kaupungin somessa ja osallistumalla Aurinkosähköä taloyhtiön -infon järjestämiseen kaupungintalolla.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä
	Raision kaupungin ruokapalvelut osallistui Itämeripäivään 31.8.2023 tarjoamalla ruokaloissaan ja henkilöstöravintolassaan särkipihvejä.	Valmis	Kestävä Raisio -työryhmä

Raision kaupunki järjesti Itämeripäivänä 2024 Minun Mereni -elokuvan ilmaisnäytöksen Raision kirjaston Martinsalissa. Elokuva esitettiin 36 Suomen rannikkokaupungissa ja Raisiossa näyttökseen osallistui 59 katsojaa. Lisäksi Itämeripäivän kunniaksi Raision kaupungin ruokaloissa ja henkilöstöravintolassa tarjottiin lähikalaa.

Valmis Kestävä Raisio -työryhmä

Raisio osallistui syksyllä 2023 Liikkujan viikko -kampanjaan. Kampanjan aikana järjestettiin: Rastikierros kaupunkilaisille, Info työsuohdepyöredusta henkilöstölle ja alueen yrityksille sekä sähköpyörien kokeilua yhteistyössä Forsport Oy:n kanssa, Viestintää uusiin liityntäpyöräpysäköintipaikkoihin liittyen ja somenostoja työmatkapyöräilijöistä, Ohjevideo uusien pyörähuoltopisteiden käytöstä, Menoa muksuille -tapahtumiin kannustettiin saapumaan kävelen tai pyöräillen.

Valmis Kestävä Raisio -työryhmä

Liikkujan viikolla 2024 aloitimme yhteistyössä Valonian ja muiden Varsinais-Suomalaisten kuntien kanssa Yksi matka viikossa -kampanjan.

Valmis Kestävä Raisio -työryhmä

Raision kaupunki osallistui Miljoona roskapussia -kampanjaan keväällä 2023. Kampanjan aikana Raision luonnosta kerättiin Ylen laskurin mukaan 1180 pussia roskia. Kampanjan aikana kaupunkilaiset saivat kirjastosta maksutta roskapusseja ja roskapihdit. Kerätyt roskat oli mahdollista tuoda kaupungitalon parkkipaikalla olevalle lavalle. Myös koululaiset osallistuivat kampanjaan keräämällä roskia koulujen ympäristöstä.

Valmis Kestävä Raisio -työryhmä

Raision kaupunki osallistui Ylen Miljoona roskapussia -kampanjaan yhteisellä kampanjalla Naantalin kaupungin kanssa. Raisiolaiset keräsivät kampanjan aikana luonnosta 858 pussia roskia ja naantalilaiset 507 pussia. Kiitos molempien kaupunkien asukkaille työstä ympäristömme hyväksi!

Valmis Kestävä Raisio -työryhmä

Tulevaisuuden kestävä Raisio -hankkeen puitteissa tuotettiin vuorovaikutteista sosiaalisen median viestintää, jonka avulla kerättiin palautetta kierrätysmahdollisuuksista, kyseltiin asukkaiden toiveita kirjaston lainattavien välineiden lisäämiseksi ja kannustettiin Sitran elämäntapatestin tekemiseen. Lisäksi muistutettiin kirjaston poistotekstiilikerauspisteestä, ja vinkattiin mahdollisuudesta lainata energia-, vedenvirtaama- ja pintalämpömittarit kirjastosta.

Valmis Kestävä Raisio -työryhmä

Raisio on mukana Valonian Yksi matka viikossa -kampanjassa. Kampanja toteutetaan useamman Varsinais-Suomen kunnan alueella ja sen tavoitteena on kannustaa kaupungin asukkaita vaihtamaan henkilöauto terveellisempään ja kestävämpään kulkutapaan - yhdellä matkalla viikossa. Kampanja näkyy Raision kaupungin somessa, Raisio tiedottaa -lehdessä ja teemaan sopivien tapahtumien ja teemaviikkojen yhteydessä.

Kesken Kestävä Raisio -työryhmä

Maankäyttö ja rakentaminen

Kaavoituksessa huomioidaan kaupungin viherkäytävät ja turvataan luonnon monimuotoisuutta.

Raision kaupunki on päättänyt (KH 16.12.2024 § 442) hakea Varsinais-Suomen ELY-keskukselta luonnonsuojelulain 24 §:n mukaista päätöstä luonnonsuojelualueen perustamiseksi Kuloisten metsän alueelle. Alueelle on myös vireillä asemakaavan laatiminen, ja asemakaavamääräyksissä huomioidaan alueen suojelutavoitteet. Kaavaluonnos oli nähtävillä alkuvuodesta 2025. Kaavan arvioitu voimaantulo on loppuvuodesta 2025.

Kesken Maankäyttö- ja asumispalvelut

Kaupungin uudisrakentamisessa kuten koulujen ja päiväkotien suunnittelussa panostetaan energiatehokkuuteen, uusiutuvan energian käyttöön, rakennusmateriaalien kestävyteen ja kierrätettävyyteen sekä ulkoalueiden viihtyisyyteen ja taataan mahdollisuus luonnonmukaisiin lähivirkistysalueisiin.

Tiedonpuiston koululle ja Kuloistenniityn päiväkodille tavoitellaan RT-ympäristöluokituksen tasoa 4 (Tiedonpuisto) ja 5 (Kuloistenniitty). Sertifikaatin asteikko on 1-5. RT-ympäristöluokituksen suomalainen rakennusten ympäristöluokitusjärjestelmä, jonka tavoitteena on edistää kestäväää rakentamista ja parantaa rakennusten ympäristötehokkuutta. Se tarjoaa systemaattisen tavan arvioida ja vertailla rakennusten ympäristövaikutuksia koko niiden elinkaaren ajan. RT-ympäristöluokituksen keskeiset osa-alueet: Energiatehokkuus– rakennuksen energiankulutus ja uusiutuvan energian hyödyntäminen. Materiaalit ja resurssitehokkuus– vähäpäästöiset, kierrätettävät ja kestävästi tuotetut materiaalit. Sisäympäristön laatu– ilmanlaatu, valaistus, akustiikka ja lämpöolosuhteet. Vedenkäyttö– vedenkulutuksen optimointi ja hulevesien hallinta. Rakennuksen elinkaaren hallinta– ympäristövaikutukset suunnittelusta käyttöön ja purkamiseen. RT-ympäristöluokitus soveltuu sekä uudisrakennuksiin että peruskorjaushankkeisiin ja on kehitetty suomalaisia olosuhteita varten.

Kesken Tilapalvelut

Uudisrakentamisen työmaalla syntyvän jätteen hyötykäyttöaste vähintään 95 % ja materiaalien kierrätysaste vähintään 60 %. Tavoitteiden toteutumista seurataan työmailla jätehuoltoyhtiön jäte raportoinnin avulla.

Kesken Tilapalvelut

Raisio toimii aktiivisesti yhteistyössä kuntien omistaman jätehuoltoyhtiön ja alueen muiden sidosryhmien kanssa kehittäen alueen jäte- ja kierrätyspalveluita.

Raisio on sitoutunut Lounais-Suomen jätehuolto-ohjelman 2023-2028 toteuttamiseen. Ohjelma kantaa nimeä "Kohti kiertotaloutta". Jätehuolto-ohjelman toimenpiteiden toteutumisen tilanteesta raportoidaan Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnalle vuosittain.

Valmis Ympäristöpalvelut

Vastuullinen kulutus Selvitetään ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmät hankinnat ja huolehditaan, että ekologisuus on mukana hankinnan määrittelyssä, vähimmäisvaatimuksissa ja laatukriteereissä.

Raision kaupungin liikuntapalveluilla on käytössä lumetukseen kaksi kirahvitykkiä, jotka toimivat suurimmilla pakkaskasteilla. Vuonna 2024 hankittiin pienillä pakkasasteilla, – 4 asteesta eteenpäin toimiva energiatehokas matalapaine lumitykki. Hankinnassa edellytettiin että uuden tykin energiatehokkuus on kokonaiskulutuksena alle 18 kW.

Valmis Hankintatyöryhmä

Raision hankintaohje on päivitetty syksyllä 2024 ja ohjeeseen on lisätty osio ympäristövaikutusten huomioimisesta osana hankintojen kehittämistä. Ohjeen päivittämisen lisäksi jokaisen palvelualan hankintoja tekeväälle henkilöstölle on järjestetty syksyn aikana palaverit, joissa on keskusteltu mahdollisuuksista kehittää kaupungin hankintoja kestävämmiksi. Henkilöstön koulutautumista varten kaupungin intranettiin on koottu lista kestävien hankintojen tietolähteistä.

Valmis Hankintatyöryhmä

Harkon näyttelyseinäkejärjestelmän hankinta tehtiin osana Varsinais-Suomen museoiden ilmastolupaushanketta. Seinäkejärjestelmän hankinnassa painotettiin järjestelmän modulaarisuutta ja muokattavuutta. Järjestelmän tuli olla helposti muokattavissa erilaisten näyttelyiden tarpeisiin. Tavoitteena oli vähentää materiaalien käyttöä. Varsinais-Suomen museoiden ilmastolupaushanke on 13 ammatillisen museon yhteishanke, jonka tavoitteena on kehittää museoiden toimintaa ekologisen kestävyden näkökulmasta. Jokainen hankkeeseen osallistuva museo sitoutui toteuttamaan vuoden 2023 loppuun mennessä toimenpiteen, jolla on myönteinen ilmasto- tai ympäristövaikutus.

Valmis Hankintatyöryhmä

	Raision Vesi Oy on viiden muun kunnallisen vesihuoltolaitoksen kanssa mukana AFRY Finland Oy:n Vesihuoltolaitosten hankintojen vastuullisuustavoitteet –hankkeessa. Hankkeen tavoitteena on laatia kooste vesihuoltolaitosten hankintoja ohjaavasta lainsäädännöstä ja käytössä olevista vastuullisuuskriteereistä, sekä listata mahdollisia vastuullisuuskriteerejä ja ehdotuksia vastuullisuuden toteutumisen seurantaan. Hankkeen tuloksena syntyvä raportti on tavoitteena saada osaksi Motivan ja KEINO-osaamiskeskuksen kriteeripankkia. Hanke toteutetaan 1.5.-31.12.2024.	Kesken	Hankintatyöryhmä
Kaupunki edistää toimivia ja helposti saavutettavia kierrätysmahdollisuuksia.	Yhteistyössä siivouspalveluiden kanssa kartoitettu kierrätysastiat uintikeskus Ulpukkaan ja nuortenkeskus Noppaan. Liikunta- ja nuorisopalvelut vastaavat jäteastioiden hankinnasta ja hankinta on annettu toimeksi keskusvarastolle. Raision kaupungintalon ja kirjaston auloihin on vuoden 2024 alussa hankittu lajitteluastiat, jotka mahdollistavat Valmis Tilapalvelut Raision kaupunki hyödyntää Hanselin puitesopimusjärjestelyä monitoimilaitteiden toimituksesta ja huollosta. Kesken Tilapalvelut Sopimukseen sisältyy laitteissa käytettävien mustekasettien kierrätyspalvelu. Laitteet uusitaan vaiheittain vanhojen laitteiden poistuman kautta, ja uuden laitteen saapuessa jokaiseen yksikköön toimitetaan myös lajitteluastia käytettyjä mustekasetteja varten. Palvelu on otettu käyttöön syksystä 2024 alkaen.	Kesken	Tilapalvelut
Kaupunki lisää tavaroiden ja muiden resurssien lainausmahdollisuuksia ja edistää jakamistaloutta tehostamalla olemassa olevien resurssien käyttöä.	Raision kirjaston aulassa on keräyspiste poistotekstiileille. Kaupungin intranet-sivuilla on lisätty Huonekalutori-palsta, jonka kautta kierrätetään kaupungin käytössä olevia huonekaluja. Kaupungin työntekijät voivat ilmoittaa palstalla käytöstä poistettavan kalusteen tai kysyä tarvitsemaansa kalustetta ennen uuden hankintaa. Toimenpide toteuttaa Lounais-Suomen jätehuolto-ohjelmaa 2023-2028. Raision kirjasto ja liikuntapalvelut lainaavat monenlaisia välineitä liikunta- ja harrastusvälineistä energiamittareihin, roskapihteihin ja Nepsy-välineisiin. Lista kaikista lainattavista välineistä on koottu kaupungin verkkosivuilla. Koulujen kalusteita, kuten pulpetteja, kunnostetaan mahdollisuuksien mukaan ja kierrätetään koulujen välillä yhteistä kalustevarastoa hyödyntäen.	Valmis Valmis	Tilapalvelut Toimialajohtajat
Ruokahankinnoissa kiinnitetään huomiota ruoan laatuun ja tuoreuteen.	Elintarvikehankintojen kilpailutuksessa on edellytetty useita ympäristöön vaikuttavia asioita, mm. vähäpäästöiset kuljetukset, optimaaliset pakkauskoot, eettisten periaatteiden huomioivan kalastuksen merkien vaatimusten täyttymistä kala- ja äyriäistuotteille ja toimittajan on noudatettava "Vastuullisuuden vähimmäisvelvoitteet (Code of conduct)" mainittuja tai niitä sisällöltään vastaavia toimittajan vastuullisuuden vähimmäisvelvoitteita.Toimittajilta on edellytetty ilmastonmuutosta hillitseviä tuotteita (kasviproteiineja), sekä Rain Forest Alliance tuotteiden valikoimaa - tuotteet on valmistettu ympäristöystävällisesti ja kestävän kehityksen mukaisesti.Toimittajan on oltava liittynyt energiatehokkuussopimukseen. Elintarvikehankinnoissa on laadittu laatuvaatimukset tuotteittain.	Valmis	Ruokapalvelut
	Elintarvikehankinnoissa pyritään valitsemaan lähellä tuotettuja raaka-aineita Raision kaupungin keittiöihin niin paljon kuin mahdollista. Ateriatuotanto on keskitetty isoihin yksiköihin, joissa raaka-aineiden kierto on nopeaa. Käytössä ovat lihan ja lihajalosteiden sekä marjojen osalta ainoastaan suomalaista alkuperää olevat tuotteet. Keitoissa käytetään tuoreita kotimaisia juureksia, eikä siten ole käytetty energiaa juuresten pakastamiseen.	Valmis	Ruokapalvelut

Lisätään tietoa ruoan- ja ruokahävikin ympäristövaikutuksista.

Raisiolaisille nuorille tehtiin keväällä 2022 kasvisruokaan ja ruokahävikkiin liittyvä kysely,- jolla kartoitettiin nuorten asenteita kouluruokaa kohtaan ja mielipiteitä siitä, mitä uusia kasvisruokia he mieluiten näkisivät koulun ruokalistalla. Kyselyyn saatiin 143 vastausta ja tiedot raportoitiin ruokapalveluille.

Valmis Ruokapalvelut

Ruokapalvelut on mukana Wasteless Food Services in Finland -hankkeessa, jossatavoitteena on löytää hyviä ratkaisuja ja käytänteitä, joilla ruokahävikin määrää voidaan laskea. Hankkeen toteutusaika on 1.12.2021-30.11.2023. Konkreettisine toimenpiteinä on keskitytty eri hävikkijalajien mittauksiin ja sitä kautta saadun tiedon hyödyntämiseen ruokapalvelujen tuotannon ennakkoinnissa ja suunnittelussa. Hankkeessa keskityttiin tarjoiluhävikkiin ja tarkasteltaviksi kohteiksi Raisiosta valikoituivat Vaisaaren koulu, Kaanaan koulu, Kaanaan päiväkot, sekä Raision lukio. Hankkeen aikana ja sen päätyttyä tarjoiluhävikin määrän seuraamista laajennettiin koskemaan kaikkia kouluja sekä useita varhaiskasvatuksen kohteita, tavoitteena optimoida valmistettavan ruoan määrä ja sitä kautta vaikuttaa talouteen. Toimintatapa jatkuu edelleen, vaikka hanke on päättynyt.

Valmis Ruokapalvelut

Kaupunki toteutti ruokahävikkiin ja kasvisruokaan liittyvän kampanjan, joka sisälsi visuaalista viestintää yläkoulussa, lukiossa ja kaupungin työpaikkaruokaloilla ja somessa. Lisätietoa Ilmastotoimista tekoihin -hankkeen loppuraportissa.

Valmis Ruokapalvelut

Vuonna 2022 aloitettiin yhteistyöSuomen Punaisen Ristin kanssa. SPR:n Raision osasto on jakanut koulujen ylijäämäruokaa toukokuusta 2022 alkaen. Ruokajakelua toteutetaan nyt seitsemässä koulussa. Toiminnalla voidaan vähentää biojätteen määrää.

Valmis Ruokapalvelut

Tavoitteena on viestiä asiakkaille lautashävikin määrä kiloina sekä euroina kouluissa ja sitä kautta vaikuttaa hävikin vähenemiseen. Astianpalautuksen yhteyteen voidaan laittaa vaaka josta yhteys ruokasalin InfoTV-ruudulle.

Ei aloitett Ruokapalvelut

Luonnon monimuotoisuus ja sopeutuminen

Kaupungin metsien, vesiluonnon ja viheralueiden hoidossa huomioidaan luonnon virkistysarvon lisäksi luonnon monimuotoisuuden säilyminen ja lisääminen sekä hiilensidonta iältään eri ikäisillä metsillä, lahopuilla ja monipuolisella lajistolla.

Raisionjoen ennallistamishankkeessa luonnonmukaistettiin kolme vanhaa säännöstelypatoa, purettiin Myllypato ja rakennettiin uusi pohjapato Ruskon ja Raision rajalle. Luonnonmukaista koskialuetta muodostui hankkeen myötä kilometrin verran.

Valmis Kunnallistekniset palvelut

Raisionlahden valumavesien yleissuunnitelman tavoitteena on selvittää Raisionlahden valuma-alueiden potentiaali hulevesien määrällisessä ja laadullisessa hallinnassa ja luoda edellytykset Raisionlahden ekologisen ja laadullisen tilan paranemiseen. Hyötynäkökohtia ovat mm. hulevesitulvien ehkäiseminen, viihtyvyyden lisääminen, pienvesiluonnon säilyttäminen, monimuotoisuuden ja vesiensuojelutietoisuuden lisääminen. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus on myöntänyt hankkeelle avustusta suunnitelmien ja selvitysten laatimiseen 145 800 euroa ja työn toteuttamiseen 176 900 euroa vesien- ja ympäristönhoidon edistämiseksi. Hankeaika on 29.11.2023 - 16.10.2027.

Kesken Kunnallistekniset palvelut

<p>Uhanalaisten perinnebiotooppien ja lintuvesien suojelualueen tilaa parannetaan esimerkiksi niitolla ja laidunnuksella.</p>	<p>Raisio oli mukana Varsinais-Suomen Helmikunnat -hankkeessa. Hanke oli Valonian ja 7 varsinaissuomalaisen kunnan yhteinen luonnonhoitohanke. Yhteishankkeessa tehtiin luonnonhoitotöitä vuosina 2021–2022 erityisesti perinneympäristöissä. Raisiossa kunnostettiin Raisionlahden aluetta lintujen levähdys- ja pesintäpaikkoina, kunnostettiin Tuulilankettoa sekä selvitettiin Raisionlahden alueella sijaitsevan niityn (Kotirannan niitty) kunnostusmahdollisuuksia. Raisionlahdella niittomurskattiin ruovikkoa ja osin myös jrsittiin, tavoitteena ylläpitää linnuston pesintä- ja levähdysmahdollisuuksia. Raisionlahden niitylle (Kotirannan niitty) laadittiin kasvillisuuskartoitus ja hoitosuunnitelma. Hoitosuunnitelman mukaisesti alueelta raivattiin puustoa. Alueen ottamista laidunkäyttöön suunnitellaan. Tuulilankettoa on kunnostettu vuodesta 2000 lähtien. Alueelle on päivitetty kasvillisuus selvitys ja hoitosuunnitelma. Hoitosuunnitelman mukaisesti kevättalvella 2022 raivattiin varjostavaa puustoa. Kedon niittoa kerran kesässä jatketaan kaupungin toimesta.</p>	<p>Valmis</p>	<p>Kunnallistekniset palvelut</p>
	<p>Varsinais-Suomen Helmikunnat II oli Valonian ja kahdeksan varsinaissuomalaisen kunnan yhteinen luonnonhoitohanke. Yhteishankkeessa tehtiin luonnonhoitotöitä vuosina 2023–2024 erityisesti perinneympäristöissä. Lisäksi kunnostettiin metsäisiä elinympäristöjä, purojen ranta-alueita ja lintujen pesimä- ja levähdysalueita sekä kunnostettiin ja suojeltiin pienvesiä. Viiden kunnan alueella laadittiin lisäksi pienvesien kunnostus- ja suojelusuunnitelmia. Raisiossa kunnostettiin lintujen levähdys- ja pesintäpaikkoja, perinneympäristöjä ja pähkinäpensaslehto: Raisionlahdella lintutornin läheisyydessä niittiin ja murskattiin ruovikkoa. Hoitotoimien tavoitteena on tavoitteena ylläpitää linnuston pesintä- ja levähdysmahdollisuuksia. Raisionlahden Kotirannan niitylle rakennettiin laidunaitaus ja aloitettiin Helmikunnat I -hankkeessa laaditun suunnitelman mukaiset toimenpiteet, kuten puuston raivaustöitä. Järviiniityn lehto on pieni suojelualue, jolle laadittiin hoitosuunnitelma ja toteutettiin suunnitelman mukaiset hoitotoimenpiteet. Lisäksi kartoitettiin alueen liito-oravat. Tuulilankettoa on kunnostettu jo 20 vuoden ajan. Ainutlaatuinen ketokohde peruskunnostettiin edellisessä hankkeessa 2021-22 ja siellä jatkettiin kotoalueen niittoa ja tehtiin ylläpitöraivausta.</p>	<p>Valmis</p>	<p>Kunnallistekniset palvelut</p>
<p>Vieraslajeista ja niiden haitoista viestitään asukkaille ja tuetaan vieraslajien torjuntaa.</p>	<p>Raisio ottaa kesäksi 2025 käyttöön Crowdsorsa-sovelluksen jättipalsamin ja komealupiinin torjuntaan. Sovelluksen avulla kaupungin asukkaita kannustetaan osallistumaan vieraslajien torjuntaan pelin avulla, ja vieraslajiesiintymien torjumisesta maksetaan rahapalkkio.</p>	<p>Kesken</p>	<p>Ympäristöpalvelut</p>
<p>Asukkaille annetaan vaikutusmahdollisuuksia ympäristön viihtyisyyden kehittämisessä.</p>	<p>Raision kaupungin ensimmäinen asukasbudjetti toteutettiin 2023. Asukasbudjetin kautta asukkaat saivat ideoida ja äänestää, miten asukasbudjettiin määritellyt 50 000€ käytetään. Asukkaat saivat antaa ideoita rahan käyttämiseksi omalla asuinalueellaan tai muualla kaupungissa seuraavien teemojen puitteissa: asuinalueiden kehittäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen, kestävyys ja ekologisuus ja hyvinvointi, aktiivisuus ja osallisuus. Ideat toteutetaan vuoden 2023 ja 2024 aikana. Seuraava asukasbudjetin ideointi järjestetään vuonna 2025.</p>	<p>Valmis</p>	<p>Toimialajohtajat</p>
	<p>Keskustakilpailun ehdotuksista oli asukkailla ensimmäinen mahdollisuus kommentoida 28.10.-10.11. välisenä aikana. Kilpailutyöt olivat esillä Tasalanaukiolla, Kauppakeskus Myllyssä, Kaupungintalolla, sekä kaupungin nettisivuilla. Mielenpiiteet kerättiin kilpailun tuomariston päätöksenteon tueksi, sekä kaavoitustyön lähtöaineistoksi.</p>	<p>Valmis</p>	<p>Toimialajohtajat</p>

Kaavoituksessa ja rakentamisen suunnittelussa otetaan huomioon ilmastonmuutoksen myötä lisääntyvät sateet ja niiden aiheuttama hulevesien määrän kasvu, lisääntynyt liukkaus, pitkät hellejaksot ja niiden vaikutukset hyvinvointiin, pintamateriaaleihin ja maaperään.

Hakinpellon asemakaava ja asemakaavanmuutoksen taustalle tehtiin hulevesi ja tärinätarkastelu. Hulevesitarkastelu ohjeistaa miten asemakaavatyössä tulisi huomioida hulevesien viivytykset asemakaavan suunnittelutyössä ja myöhemmin toteutusvaiheessa. Riittävät hulevesiviivytykset vähentävät sade- ja tulvavesien aiheuttamia haasteita alueella. Koska Piihanojan Itäpuolella kulkee rautatieyhteys Uuteenkaupunkiin, toteutettiin myös tärinätarkastelu. Tärinätarkastelussa arvioitiin alueen laajuutta, jolla tulee mitata tärinän voimakkuus, ja vaikutus rakentamiseen ennen rakentamiseen ryhtymistä. Tällä pyritään varmistamaan, että rakentaminen on alueelle sopivaa.

Kesken Maankäyttö- ja asumispalvelut

Kaupunkivihreän määrällä vaikutetaan mm. hulevesien hallintaan, alueen pienilmaston luonnolliseen kosteuden ja lämmön säätelyyn sekä epäpuhtauksien kulkeutumiseen.

Vuonna 2024 kaupungin viheryksikkö on istuttanut Raisioon 381 puuta ja 1819 pensasta.

Valmis Tilapalvelut

Kaupungin palvelurakennuksien piha-alueet kunnostetaan ulkoilun mahdollistamiseksi pidentyvien helle- ja sadejaksojen, voimakkaiden tuulien ja liukkaiden ajanjaksojen aikana.

Varpeen päiväkodin leikkipiha uudistetaan ja tavoitteena on, että se vastaa päiväkodin toiminta-aikoina lasten ja henkilökunnan tarpeita sekä lisää pihan käytettävyyttä päiväkodin toiminta-aikojen ulkopuolella. Pihaluettua liikunnallistetaan ja luonnonmukaistetaan, jotta se tukee lasten kehitystä ja terveyttä. Suunnitelmassa on otettu huomioon ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen sekä eettinen kestävyys. Vanhat leikkelineet kunnostetaan ja uusien leikkipaikkojen rakentamisessa hyödynnetään luonnonmateriaaleja. Kasvillisuudella lisätään luonnon monimuotoisuutta ja käyttäjien luontokokemusta. Pihan toiminnoilla ja käytettävyyden parantamisella lisätään yhteisöllistä tekemistä sekä terveyttä ja hyvinvointia. Myös pihan esteettömyys paranee saneerauksen myötä, jolloin käyttäjien eriarvoisuus pienenee. Uusittu piha ja ulkoluokka-alue mahdollistavat ympäristökasvatuksen ja tukevat kestävään elämäntapaan kasvamista.

Valmis Tilapalvelut

Toimenpiteet, joilla ei toistaiseksi ole raportoituja tehtäviä

Luovutaan öljylämmityksestä kaupungin omistamissa kiinteistöissä.

Öljylämmitys pääsääntöisesti vanhoissa kaupungille lunastetuissa pientaloissa. Öljylämmityksestä luovutaan, kun kiinteistö puretaan tai käyttötarkoitus muuttuu.

Kaupunki toteuttaa uusiutuvan energian kuntakatselmuksen, jonka avulla tunnistetaan kokonaistaloudellisimmat kohteet uusiutuvan energian tuottamiseen.

Kestävyysoimista saavutettuja hyötyjä seurataan ja niistä viestitään avoimesti, ajantasaisesti ja läpinäkyvästi sidosryhmille.

Aurinkoenergiajärjestelmien tuottoa seurataan ja seurannasta on tulossa Ympäristövahtiin tietoa, kun seuranta saadaan toimimaan siten, että luvut ovat luotettavia. Muuta raportointia kehitetään mahdollisuuksien mukaan.

Maankäytössä toteutetaan maankäytön, asumisen ja liikenteen Turun kaupunkiseudun MAL-sopimuksen tavoitteita.

Turun kaupunkiseudun MAL-sopimus päivitettyyn syksyn 2024 aikana vuosille 2024-2030. Keskeisinä toimenpiteinä kunnat sitoutuvat päivittämään niin kaupunkiseudun rakennemallin kuin liikennejärjestelmäsuunnitelman vuosien 2024-2027 aikana. Liikennejärjestelmäsuunnitelma päivitetään vastaamaan EU-asetuksen mukaista kestävästä kaupunkiliikenteen suunnitelmaa.

Alueiden suunnittelussa huomioidaan julkisen liikenteen verkosto, raideliikenteen toteuttamismahdollisuudet ja panostetaan kevyen liikenteen olosuhteisiin.

Tätä työtä tehdään niin rakennemallin päivityksen, tulevan Raision kaupungin yleiskaavatyön kuin asemakaavatyön yhteydessä. Kaupungin v. 2025 kaavoituskatsauksessa vireillä olevat Nuorikkalan seisake sekä Raision keskusta -kaavahanke huomioivat erityisesti julkisen liikenteen, mahdollisesti tulevan henkilöjunaliikenteen sekä kevyen liikenteen olosuhteet osana kaavoitustyötä.

Kaavoituksessa otetaan käyttöön viherkerroin, jonka avulla hallitaan kaupunkivihreän määrää ja hulevesien luonnonmukaista hallintaa. Samalla ohjataan rakentajia hyödyntämään uusiutuvaa ja vähäpäästöistä energiaa.

Kaavoituksella ja/tai tontinluovutusehdoilla ohjataan mm. rakennuksen käyttöikä, käytettäviä materiaaleja, niiden kierrätystä ja rakennusten purkua.

Kaavoituksen yhteydessä arvioidaan maankäytön muutosten aiheuttamia ilmastovaikutuksia.

Rakentamisessa tehostetaan materiaalien kuten maamassojen käyttöä ja huomioidaan riittävät viheralueet mm. hulevesien hallintaan.

Kaavoituksen käyttöön on otettu vuoden 2025 alusta Sitowisen Planect -ohjelmisto kaavojen ilmastovaikutusten arviontia varten. Tarkempi julkinen kuvaus tulossa.

Laaditaan kaupungin luontoarvojen selvitys yleispiirteisellä luontoselvityksellä.

Työn on tarkoitus käynnistyä vuoden 2025 aikana.

Kaupungille laaditaan ilmastomuutoksen sopeutumissuunnitelma tai vastaava, jossa arvioidaan paikallisesti merkittävimmät riskit ja esitetään tärkeimmät sopeutumistoimenpiteet.

Tavoitteena lisätä sopeutumisen toimenpiteitä Ympäristöohjelmaan. Työn valmistelu on jo aloitettu.

Viestitään ilmastonmuutoksen tuomista muutoksista ja niiden vaikutuksista asukkaille ja lisätään tietoa ilmastonmuutoksen sopeutumistoimista.